

Hyvä opettaja

– luovasta prosessista ammatillista kasvua

Kirsti Jelisejeff

Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2010

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) JELISEJEFF, Kirsti	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	Päivämäärä 25.5.2010
	Sivumäärä 25	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Hyvä opettaja - luovasta prosessista ammatillista kasvua		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) VÄNSKÄ, Kirsti		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Pedagoginen opinnäytetyö Hyvä opettaja – luovasta prosessista ammatillista kasvua, oli tekijän omaa pedagogista osaamista kehittävä hanke, tavoitteena oli löytää omaan opettajuuteen uusia välineitä. Työskentely opettajana vaatii ammatillisen identiteetin kehittymistä ja jatkuvaa oman osaamisen päivittämistä. Hanke keskittyi luovan prosessin kuvaamiseen case esimerkin avulla. Case tapauksena oli keväällä 2009 toteutetun muotoon huovutetun huopapaidan valmistaminen ja prosessin kuvaus, joka esitettiin idean synnystä sen toteutukseen. Tutkimuksellinen pääpaino oli prosessilla ja sen havainnoinnilla. Hankkeessa pohdittiin luovan persoonan ja luovan prosessin näkökulmia. Ammatillista kasvua tutkittiin luovaa prosessia refleктоimalla. Lopuksi pohdittiin millaisin askelin päästäisiin kohti hyvää opettajuutta. Esille nousevia asioita olivat omakohtaisuus, tarinallisuus, jakaminen ja flow mahdollistaminen. Työ syvensi tekijän pedagogista tietoa luovan prosessin tuomien kokemusten osalta ja kerätty tieto herätti toiveen voida entistä paremmin suunnitella opetuskokonaisuuksia kokonaisvaltaisen oppimisprosessin mahdollistamiseksi.		
Avainsanat (asiasanat) luovuus, ammatillinen kasvu		
Muut tiedot		

DESCRIPTION

Author(s) JELISEJEFF, Kirsti	Type of publication Development project report	Date 25.5.2010
	Pages 25	Language Finnish
	Confidential ☐ Until	Permission for web publication ☒
Title Good teacher - professional growth from the creative process		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) VÄNSKÄ, Kirsti		
Assigned by		
Abstract <p>Pedagogical thesis Good teacher - professional growth from the creative process, was the author's own teaching skills building project, the aim was to find new tools for teaching. Working as a teacher requires the development of professional identity and constant updating of own skills.</p> <p>The project focused to describe the creative process with a help of a case example, which was the preparation and description of the form-felted shirt. The process was carried out in the spring 2009, and it was presented from the birth of an idea to its implementation.</p> <p>The investigational main emphasis was on the process and its observation. The creative person and perspectives of the creative process were considered on the project. Professional growth was studied by reflecting the creative process.</p> <p>Finally was considered which kind of steps would get towards good teaching. Issues that emerged were personal experience, narrativeness, sharing and enabling the flow.</p> <p>The work deepened the author's pedagogical knowledge on one's behalf of the experience of the creative process and the collected data inspired a wish to design better way the teaching projects to enable the comprehensive learning process.</p>		
Keywords creative process, professional growth		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	2
2	MINÄ – OPETTAJANA JA MUOTOILIJANA	3
3	HUOPAPOLKU – NÄYTTELY	5
	3.1 Case: Ideasta teokseksi.....	6
	3.2 Teoksista näyttelyksi	11
4	LUOVUUS.....	12
	4.1 Luova persoona	13
	4.2 Luova prosessi.....	14
	4.3 ”Kun hyökyaalto tulee niin minkäs teet...”.....	16
5	AMMATILLINEN KASVU.....	18
	5.1 Voimaantuminen	18
	5.2 Reflektio	20
6	KOHTI HYVÄÄ OPETTAJUUTTA	21
	LÄHTEET.....	24

KUVAT

	KUVA 2. Hans Fritz ja huopapaita.....	9
	KUVA 3. Hyvä mies	10
	KUVA 4. Yleiskuva Huopapolku – näyttelystä.....	11

KUVIOT

	KUVIO 1. Clarkin integroidun luovuuskäsityksen malli, Heikkilän vapaasti kääntämänä (Heikkilä 1984, 95).....	13
--	---	----

1 JOHDANTO

Työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän monipuolisuutta, sosiaalisia taitoja, muuntautumiskykyä, avoimuutta muutoksille, riskinottoa ja valmiutta siirtyä yhtäkkiä yhdenlaisesta työstä toiseen. Perinteisten ammatti-ihmisten sijasta tarvitaan joustavia ja työelämän uusiin ehtoihin sopeutumiskykyisiä prosessiosaajia. Pitää olla jatkuvasti valmis ylittämään vakiintuneita ammatillisia työnkuvia ja sosiaalisia rakenteita. (Mäkinen, Olkinuora, Rinne & Suikkanen, 2006, 51). Tämän päivän työelämää kuvaa jatkuva muutos, epävarmuus, päättyöläisyys, sijaisuudet. Osaaminen, jatkuva oppiminen ja kyky seurata aikaansa muodostavat työntekijän keskeisen pääoman, toteaa Taito ry:n palvelujohtaja Kristiina Soini-Salomaa (Soini-Salomaa 2006, 76).

Suuntaan kehittämistehtäväni omaa pedagogista osaamista kehittävään hankkeeseen. Opettaminen on mielestäni oman ammattiosaamisen jakamista ja oman osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Lähestymistapani tutkittavaan ilmiöön on käytännöllisesti orientoitunut. Ideasta teokseksi kappaleessa kuvailen Case tapauksena Hyvä mies - teoksen valmistamisen prosessin. Opinnäytetyössäni painottuu kokemuksellisuus, intuitiivisuus ja luovia oivalluksia painottava näkemys, jonka pääpaino on prosessissa ja sen havainnoinnissa. Pohdin teoksen valmistamisen kautta kokemuksiani ammatillisen kasvun ja luovan prosessin näkökulmista. Voinko jotenkin opettajana ja omien kokemuksieni kautta vahvistaa opiskelijoiden ammatillisista kasvua luovan prosessin kokemisen avulla?

Kehittämistehtävässä peilaan oman identiteettini vahvistumista, voimaantumisprosessia oman taiteellisen työskentelyn avulla. Tavoitteenani on saada työkaluja omaan opettajuuteen toimiessani monialaisena opetuspalvelujen tuottajana; lasten, vammaisten, täydennyskoulutuksen sekä taide- että sosiaalialan ihmisten parissa. Tavoitteenani on tietoisesti tutkia omaa toimintaani ja kokemuksiani ja sitä kautta paremmin hyödyntää kokemuksiani taideaineiden opettamisessa.

Oman toiminnan tarkastelu on aina subjektiivista. Kokemukset ja havainnot ovat henkilökohtaisia ja joku toinen tai minäkin jossain toisessa elämäntilanteessa tekisin erilaisia tulkintoja ja huomioita niistä.

Riittämättömyyden tunteet, epäonnistuminen, ahdistus ja epävarmuus kulkevat rintarinnan onnistumisten kanssa. Usein pysähdyn ja kyselen itseltäni, olenko minä hyvä opettaja? Miten minusta voisi tulla parempi opettaja ja miten sille tielle pääsisin?

2 MINÄ – OPETTAJANA JA MUOTOILIJANA

Inkeri Savan mielestä opettajalla pitää olla työnsä osana aikaa tarvittaessa tehdä työtä myös oman itsensä kanssa. Oman itsensä parempi tunteminen ja hyväksyminen voivat olla tienä toisen hyväksymiseen. Sava nostaa esille raamatusta tutun lauseen ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”. Opettajan persoona on vahvasti opettamisen työkaluna, joten itsensä tunteminen on avainasiassa. (Sava 2004, 42–45)

Työskentelen tuntiopettajana ja freelancerina eri työnantajille ja työtehtäväni liikkuvat opettamisen ja ohjaamisen välimaastossa. Olen opettanut jo reilu kymmenen vuotta ja oma osaamiseni sekä luomani mielikuva, imago, palvelujen tuottajana, on tärkeä pääomani.

Työni eri-ikäisten ihmisten opettajana on haastavaa ja mielenkiintoista. Työnkuvani on vaihteleva enkä tiedä mitä seuraava työtehtävä tuo tullessaan. Tapaan jatkuvasti uusia ihmisiä. Opiskelijani voivat olla esimerkiksi työttömiä tai kehitysvammaisia joten taiteen ja luovan toiminnan lisäksi voimaantuminen taiteellisen työn avulla voi olla keskeistä opetettavilleni. Taiteen tekemisen kautta itseilmaisuu vahvistuu ja itsetunto paranee. Tehdessään ihminen saa itsestään ja tavastaan toimia koko ajan uutta tietoa. Mielestäni tämä tieto on tärkeää.

Keikkatyöläisen yksilöllisyys korostuu ja identiteettinsä perustaa ei niin helposti voi rakentaa työyhteisöön tai työpaikalle. Lukeudun niin sanottuihin työyhteisö-

jen kulkureihin, sillä työpaikkojen vaihtajat jäävät monesti ulkopuoliseksi myös ydinhenkilöstön yhteisöllisyydestä. Täytyy olla kykyä elää ja toimia jatkuvassa epävarmuudessa. Paikkansa on rakennettava omaan varaan. Sosiaalisten taitojen merkitys on erittäin suuri.

Opettamisen ohella työskentelen omassa työhuoneessani tekstiilimuotoilijana. Pääasiallisin työskentelymateriaalini on tällä hetkellä huopa.

Jo lapsena opin mummoiltani tekstiilien valmistuksen. Kun mummo keritsi maalla lampaitamme, olin seuraamassa vieressä. Nuorena vietin usean kesän kansalaisopiston kudontasalissa mummoni ja hänen ikätovereidensa kanssa ja kudoin kansallispuvun hamekankaita, ohuita puuvillahuiveja ja verhoja. Apuhoitaja äitini viritteli kesäisin kaikenlaisia työpajoja, muun muassa vanhat laamapaidat värjättiin kattiloissa ja kynttilät tehtiin itse. Serkkuni kanssa toimitin Sahan Sanomat -seinälehteä sekä lehtistä, joita myimme naapureille. Lukuisat naamiaiset, teatteriesitykset ja muun muassa Sahan Salaseura pitivät meitä alati liikkeellä. Lapsuus oli luovaa aikaa ja mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen tuntui olevan loputon määrä. Ei siis ihme, että luova ala veti minua puoleensa.

Minua kiinnostaa huovassa sen muotoiltavuus, yhdisteltävyys muihin materiaaleihin sekä työstämisen fyysisyys ja nopeus. Työskentely huovan parissa on haastavaa ja palkitsevaa, se on meditatiivista sielun ja kehon lepoa. Työskentelen intuitiivisesti ja intensiivisesti, huovuttaminen on mielen lepoa ja ajatusten vapaata kulkua. Villa muotoutuu käsissä monilla tavoilla ja sen mahdollisuudet ovat aina yllättävät. Tuotteen kauneus voi syntyä eleettömyydestä tai muodon rikkaudesta

Opinnäytetyössäni Kuopion muotoiluakatemiaan tekstiilimuotoilun laitokselle vuonna 2002 pohdin tekemiseni filosofiaa ja havaitsin, että minulla on pyrkimys esteettiseen, korkeatasoiseen ja laadukkaaseen tekstiiliin. Muotoilulliset näkökulmani tulevat esille suunnitelmissa ja omassa muotokielessäni ovat toistuneet samat elementit ja niiden variaatiot; muun muassa kuvioiden ulko-reunojen ulokkeisuus. (Jelisejeff 2002, 16) Useiden alkuperäiskansojen kielles-

tä puuttuu kokonaan sana taide. Afrikkalainen taiteilija ja käsityöläinen pyrkii tekemään työnsä mahdollisimman hyvin. Chokcien sana utotombo tarkoittaa: ”hyvin tehty tarkoituksenmukainen esine, joka on tehty suurella taidolla ja rakkaudella”. (Pallasmaa 1991, 36.) Sellaista minäkin tavoittelen, rakkaudella ja huolella tehtyjä teoksia. Arvostan omassa tekemisessäni aitoutta, rehellisyyttä ja oikeamielisyyttä.

Ideat saattavat tulla mieleeni mitä kummallisimmissa tilanteissa. Teoksen syntymisen lähtökohtina voi olla muisto, kokemus tai uteliaisuus. Mielleyhtymiä risteilee ja asiat saattavat kypsyä mielessäni pitkäänkin ennen kuin minulla on aikaa tai idea on kypsä toteutettavaksi. Kaikki ideat eivät toteudu lainkaan. Ennen kaikkea haluan, että tekemiselläni on merkitys. Minun pitää tuntea intohimoa ennen kuin aloitan työskentelyn.

Huovuttaminen sisältää paljon tietoista ajattelua ja ennalta harkitsemista. Meneekin ja kutistumisen laskeminen sekä kaavojen tekeminen vaativat laskennallisia ja suunnittelullisia taitoja. Huovan olemuksessa on jotain mystistä ja monet huovuttajat toteavatkin, ettei koskaan voi olla varma taipuuko villa haluaansa suuntaan. Työskentely on tehtävä materiaalin ehdoilla ja tieto sekä taito auttavat onnistuneen lopputuloksen saavuttamisessa

3 HUOPAPOLKU – NÄYTTELY

Syksyllä 2009 minulla oli oma näyttely Keski-Suomessa, Karstulassa, Galleria Himmeliissä. Galleria Himmeli on Karstulan kunnantalon alakerrassa. Näyttelypinta-alaa on noin 100 neliötä loivasti kaartuvilla seinillä ympyrän muodossa. Gallerian keskiosassa on hissi ja pieni suihkuallas. Galleriassa on ripustustangot ja niihin asennettavat ripustuskoukut. Lisäksi galleriassa on säädettävät kohdevalot. Tarvittaessa on käytettävissä erikokoisia näyttelyalustoja pienille veistoksille. Näyttelyt vaihtuvat kuukausittain ja esillä on sekä kunnan omia ryhmiä ja taitelijoita että ulkopuolisia.

(<http://www.karstula.fi/kulttuuri/galleriahimmeli.htm>)

Näyttelytila on muodoltaan mielenkiintoinen ja rakenteensa puolesta tarjoaa oivan mahdollisuuden suunnitella puolipyöreiden palkkien väliin omia kokonaisuuksia. Näyttelyni nimeksi muotoutui Huopapolku. Näyttelytila sopi muodoltaan hyvin ajatukseeni lähtemisestä liikkeelle, kulkemisesta jonnekin. Kunnolliset ripustusmahdollisuudet ja valot luovat ihanteelliset olosuhteet ulkoisilta puitteiltaan.

Näyttelynrakentamisessa kokonaisuus muodostuu teoksista ja jokaisen teoksen tekeminen on oma kokonaisuutensa. Näyttely synnyttää uuden teoksen. Näyttelyn rakentaminen on vuoropuhelun luomista teosten välille, harmonian ja tasapainon etsimistä, sujuvuutta ja toimivuutta. Näyttelyssä yksittäisistä teoksista muodostuu kokonaisuus. Teokselle tulee uusi ulottuvuus kun siitä tulee osa suunniteltua kokonaisuutta. Näyttelykävijä näkee valmiin teoksen, hän tulkitsee ja katsoo sitä omien tunteidensa, käsitystensä ja muistojen läpi. Tekijän oma kokemus, prosessin läpikäyminen on voinut olla järisyttävä kokemus, mutta katsojalle se ei välttämättä välity.

Visioin mielessäni mitkä työt sopivat yhteen ja millaisen huopapolun töistä rakentaisin. Suunnitelmissa oli yhdistää erilaisia töitä vuosien varrelta, keskittyen kuitenkin uuteen tuotantoon, ja käyttää hyväkseni teosten värejä ja tunnelmaa.

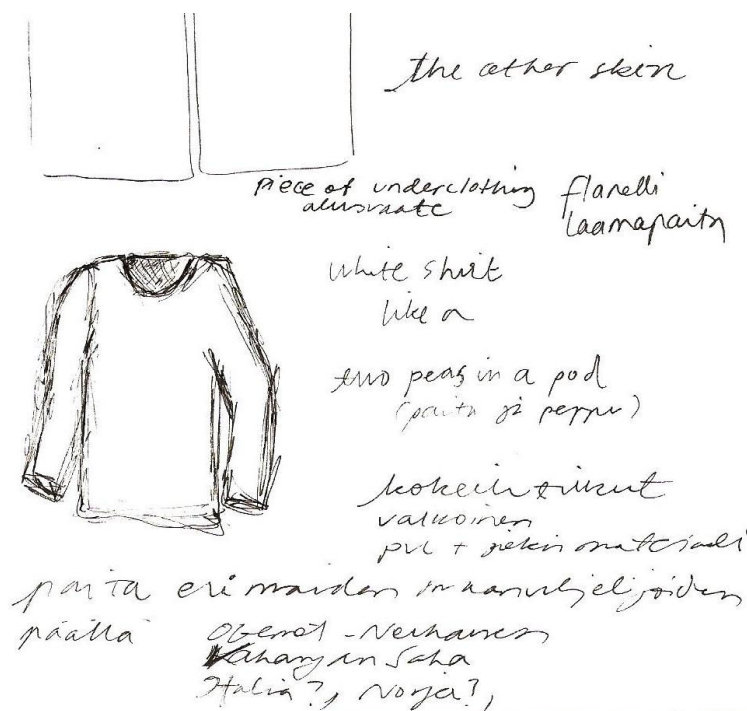
3.1 Case: Ideasta teokseksi

Edessä oli prosessi töiden tekemisineen. Töissä on elämä itse, pohdinnat, sisällöt ja tekemisen hetkiset tärkeät elämäntilanteet ja muistot. Näyttelyni koostui pääasiassa muutaman vuoden varrella tehdystä työstä. Kun suunnittelin näyttelykokonaisuuden, täydensin sitä muutamalla työllä, jotka tein varta vasten näyttelytilaan. Työskentelin myös Saksassa kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana ja toteutin siellä Hyvä mies teoskokonaisuuden. Tässä luvussa kerron teoksen syntymisen prosessin:

Pieni kylä Etelä-Saksassa, Oberrot-Neuhausen ja kylänraitilla traktorinsa

kanssa ajava tummakulmainen mies pysäytti minut siihen paikkaan. Mies oli kuin isäni. Käteni nousi vaistomaisesti tervehdykseen. Opiskelijavaihtoni aikana, helmi-maaliskuussa 2009, hain aamuisin maitoahuoneesta kannulla maitoa ja muun muassa äänet ja hajut toivat mieleeni muistoja lapsuudestani maalla. Muistelin edesmennyttä isääni Ahtia, maatalaamme ja hänen tapaansa tehdä työtä. Hän riensi aina auttamaan muita kyläläisiä ja sitten vasta meni töihin omille pelloille. Pienellä kylällä työvälineet ja koneetkin olivat yhteisiä naapurin miehen kanssa. Isäni pehmeät kaulus-, flanelli- sekä laamapaidat saivat uuden elämän tuunauksen jälkeen, värjäyksen tai kauluksen ratkomisen jälkeen, niissä viihdyin.

Ajatuksia lapsuudesta ja erityisesti isästä tulvi mieleeni ja ajatus työsty miellesäni kolme viikkoa ja jalostui pikkuhiljaa, neljäntenä viikkona, joka oli harjoittelussani varattu omalle hankkeelle, aloitin toteutuksen. Päätin nimittäin toteuttaa yksinkertaisen, konstailemattoman miesten paidan huovasta, joka olisi pehmeän leppoinen ja toisi isän paitojen tunnun mieleeni. (Kuva 1)

KUVA 1. Suunnitteluvihkon ensimmäiset ideat

Tein ensin mallitilkkuja yhdistämällä eri merinovillalaa- tuja pellavaan, silk- kisifonkiin, villakankaaseen ja puuvillaharsoon. Käytin kylällä olevan Wollknol- lin myymälän materiaaleja. Tein kokeilutilkkuja 21 kappaletta. Käytin kokeilutil- kuissa materiaaleina erilaatuisten merinovillojen ja merinovillasekoitusten kanssa pellavaa, silkkisifonkia, villakangasta ja puuvillaa. Tein osan materiaa- leista itse karstaamalla. Kokeilutilkuissa on laskettava koko ennen huovutusta ja huovuttamisen jälkeen, näin saadaan laskettua kutistumisprosentti, ja pai- dasta tulee oikean kokoisen. Villan menekki puolestaan lasketaan kokeilutil- kussa käytetyn villan neliömäärällä, jolloin saadaan neliösenttimäärän paino.

Työskentelin itsenäisesti, mutta työskentelytilassa oli muitakin ja aina välillä joku kävi katsomassa mitä teen. Olin jo tehnyt jonkin verran kokeiluja kun yksi paikalla olevista opettajista tuli luokseni. Hän tuumasi, että nyt olet tehnyt tar- peeksi tilkkuja, aloita jo paidan tekeminen. En ollut vielä valmis. Tehdessäni tilkkuja parin päivän ajan mietin ja suunnittelin työvaiheita ja prosessin etene- mistä. Hain sisäistä rauhaa melko mekaanisella tilkkujen tekemisellä. Sillä siel- lä jossain edessäni, oli paidan valmistaminen. Edessä oli haaste, teknisesti tiesin mitä teen ja kuva valmiista työstä oli silmissäni, mutta oli monta kysy- mystä ja ongelmaa ratkottavana. Miten toteutan kauluksen? Minkä kokoisen siitä teen? Mikä on työjärjestys kun teen ison miesten paidan, joka ei mahdu kokonaan pöydälle?

Kokeilutilkkujen valmistamisen jälkeen tunnustelin niitä silmät kiinni. Tavoitte- lemani flanellipaidan ja laamapaidan tunnun löytäminen ei ollut helppoa, mutta lopulta valitsin merinovillan ja puuvillakankaan yhdistelmän. Pyysin kylällä ta- paamani miehen miniältä paitaa, josta voisin laskea paidalle oikean koon. Koska minulla ei ollut yhteistä kieltä pihassa tapaamani miehen kanssa, ajatte- lin että tällä tavoin asia olisi helpoin hoitaa. Soitin myös äidilleni, joka oli koto- na auttamassa ja pyysin mittaamaan mieheni mitat; kaulan- ja vatsanympä- ryksen, hihan sekä helman pituuden. Laskin saamistani mitoista keskiarvion ja valmistin kaavan paitaa varten. Tein laskelmat villan menekistä ja ompelin puuvillaharsosta paidan.

Paidan valmistaminen oli silkkää työtä. Olin yhä pahemmaksi äityvässä flunssassa. Työskentelin kaksi ja puoli päivää aamusta iltamyöhään. En tehnyt muuta kuin söin välillä ja illalla painuin sänkyyn. Minulla oli kiire. Kotimatka Suomeen hämötti enkä voisi jättää työtä kesken. Yskin ja huovutin. Yskin ja huovutin. En kiinnittänyt kehenkään huomiota. Samassa tilassa kanssani oli viitisentoista ihmistä. En muista noista päivistä juuri mitään. Muiden lähdettyä illalla, jatkoin työskentelyä. Lopulta paita valmistui. Olin jo aiemmin ilmoittanut julkistamisjuhlasta, joten pöytä oli koreana ja kuohuviinipullot valmiina kun toin vasta prässätyn paidan paikalle. Kerroin opiskelijoille ja kutsuvieraille mistä paidassa on kysymys. Jonkun poskilta vierähti kyynel. Olin valtavan tyhjä. Pormestari piti juhlapuheen, kohotettiin lasit ja paita kiersi käsistä käsiin.

Menin raikkaaseen keväiseen ulkoilmaan sydän pamppaillen. Mitä siitä, että olin työskennellyt jaksamiseni ääri rajoilla, mitä siitä, että paita oli valmis, mutta nyt minun oli aika kohdata jälleen tuo ensimmäisenä päivänä kylänraitilla tapaamani mies. Hänen lapsen lapsensa lähti mukaani ja tytön välityksellä kerroin miehelle isästäni ja mieleeni nousseista asioista. Lopulta kysyin, laittaisiko hän paidan päälleen, jotta saisin kuvan. Mies tuijotti minua kotvan ja sanomatta sanaakaan hän heitti aluspaidalleen ja pisti huopapaidan päälleen. (Kuva 2)

KUVA 2. Hans Fritz ja huopapaita

Ihme oli kuulemma tapahtunut. ”Miten ihmeessä hän suostui?”, ihmettelivät miehen tuntevat kyläläiset, ”Olimme varmoja, ettet saa kuvaasi!”. Mies ei kuulemma juurikaan ota kontaktia ulkopuolisiin ja on periaatteen mies, jota eivät pikkuasiat kiinnosta.

Suomessa kerroin kokemukseni ja teokseni synnyn isäni ystävälle, naapurin Silvolle. Hän lupautui kuvattavaksi. Hänkin on maanviljelijä, kuten Oberrot-Neuhausenissa työskentelevä Hans. Juuri tämän Silvon kanssa isällä oli yhteisiä työvälineitä.

HYVÄ MIES teoskokonaisuus, joka koostuu muotoon huovutetusta huopapaidasta ja kahdesta valokuvasuurenoksesta, oli syntynyt (Kuva 3)

KUVA 3. Hyvä mies
Hans Fritz, Oberrot-Neuhausen, Saksa (vasemmalla), huopapaita
ja Silvo Poikonen, Sahanperä, Suomi (oikealla)

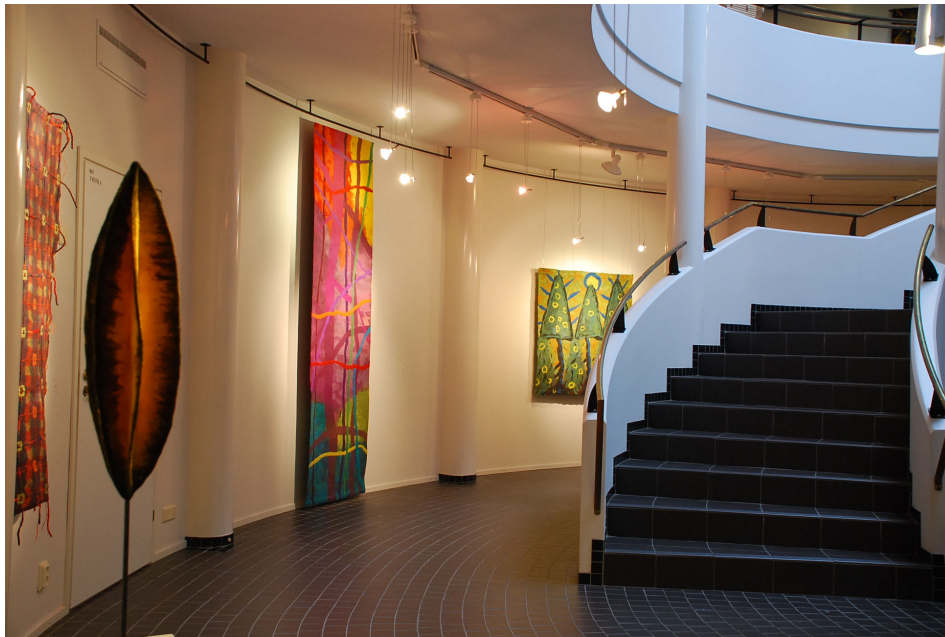
Muisto isästä on kirkkaana mielessä. Hyvä mies, monella tapaa.

”Saman auringon alla maanviljelijät kyntävät, kylvävät ja korjaavat satoa. Niin

kuin hyvän tekeminen kiersi naapurilta toiselle, ajattelen että paita voisi tehdä hyvää matkaa maailmalla ja maanviljelijät jakaisivat sitä pitäessään jotain yhteistä hyvää...”. Tämä on haaveeni. Paita lähtisi kiertämään mieheltä toiselle, ympäri maailmaa. Joku kuvaisi ja lopulta minulla olisi seinällinen hyviä miehiä maailmalta.

3.2 Teoksista näyttelyksi

Tuli lokakuu ja näyttelyn pystytys. Galleria Himmelin lattialla kuplamuovien, papereiden, laatikoiden ja työkalupakin joukossa olivat huopatyöni. Näin paperilla olevan suunnitelmani muuttuvan todeksi ripustuksen edetessä. Huopapolku näyttely valmistui. (Kuva 4)

KUVA 4. Yleiskuva Huopapolku – näyttelystä

Ennen avajaisia pidin luennon teemasta ”Suomalainen huopa – huovan matka jalkineista taideteoksiin.” Kerroin luennon loppuksi omasta tekemisestäni, teosteni synnystä ja muun muassa Hyvä mies kokonaisuuden valmistumisesta. Palasin tuossa hetkessä omiin muistoihini ja tunteeni nousivat pintaan. Tunnelma auditoriossa oli käsin kosketeltavan liikuttunut. Eräs nainen sanoi itkien

oman isänsäkin olleen hyvä mies. Uskon, että tuossa hetkessä minä ja kuulijat jaoin saman kokemuksen, muistelimme jotakuta hyvää ihmistä, joka oli vaikuttanut elämässämme.

4 LUOVUUS

”Luominen on kamppailua tyhjyyden kanssa.

Valkoinen kangas, tyhjä paperi,
tai autio näyttämö.

Elämässä on kyse samasta asiasta.

Luomista edeltää aina tyhjyys.

Ennen alkua täytyy olla tyhjyys.

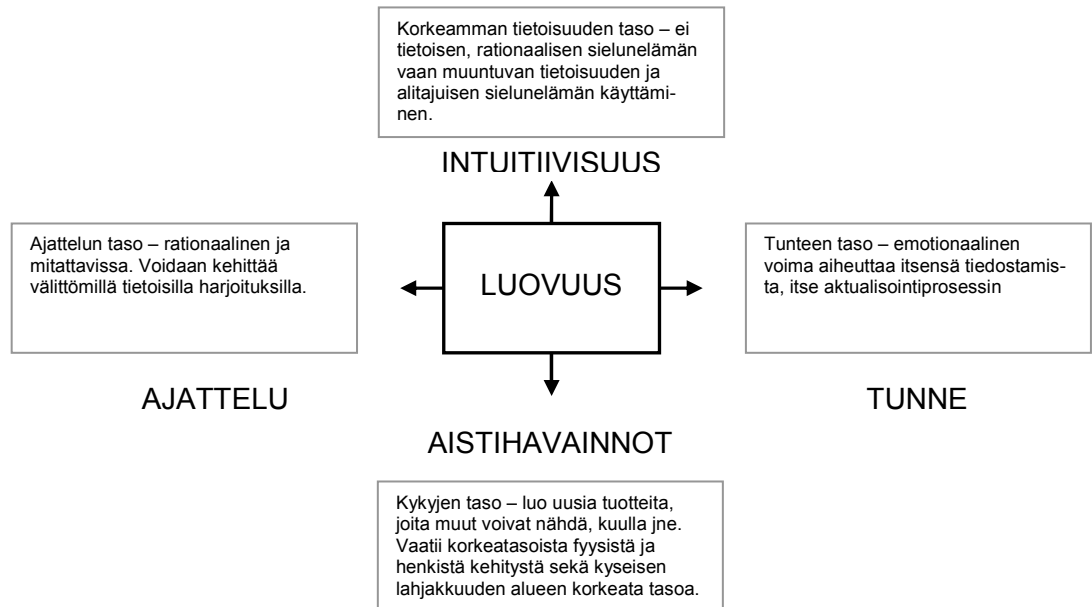
Ennen alkuakin on ollut jotakin:

kaikki se mitä on luotu aikaisemmin.”

Lao Tzu

Luovuutta selitetään yleensä neljän muuttujan avulla, jotka ovat luova persoona, prosessi, produkti ja luovuutta tukeva tai estävä ympäristö (Uusikylä 2006, 5). Luovuuden kriteereinä pidetään muun muassa kekseliäisyyttä, omaperäisyyttä, runsasta ideoiden määrää ja mielikuvituksen rikkautta.

Heikkilä on tutkinut luovuuden olemusta Suomessa. Hänen mielestään luovuus merkitsee kokonaisuutena enemmän kuin ajattelun tai intuition tasolla oleva luovuus ja hän on laatinut integroidun luovuuskäsityksen kehiksen (Kuvio 1). Mallissa ajattelu, intuitiivisuus, tunne ja aistihavainnot muodostavat yhdessä luovuuden ja luovan käyttäytymisen kehän. (Anttila 1993, 68–70.) Hyvä mies paidan tekemisessä toteutuivat integroidun luovuuskäsityksen mallin osa-alueet. Ajattelun alueella muun muassa valmistelevat tehtävät, työjärjestyksen miettiminen sekä menekin ja kutistumisen laskeminen. Aistien alueella visuaaliset mielikuvat, kokeilutilkkujen vertailu ja muotoon huovutetun paidan valmistuminen. Tunteen alueella puolestaan onnistumisen ja mielihyvän kokemukset sekä intuitiivisuuden alue joka käsittää esitietoisien ajattelun ja ajattelun siirtymisen kohteesta toiseen.

KUVIO 1. Clarkin integroidun luovuuskäsityksen malli, Heikkilän vapaasti kääntämänä (Heikkilä 1984, 95).

4.1 Luova persoona

Luovan persoonan on hallittava oma alansa niin hyvin, että hän pystyy varioimaan aiemmin tunnettuja ja tiedettyjä ratkaisuja sekä sen lisäksi hän on oltava taitoa vakuuttaa muut siitä. Luova yksilö tarvitsee tiedollisen ja taidollisen pohjan jonka päälle rakentaa sillä luovuus on vanhojen asioiden uudelleen löytämistä, vanhan soveltamista ja uusien merkitysten assosiointia. (Karpainen 2006, 39.) Uusikylä on määritellyt yleisiä yksilön luovuutta ennakoivia ominaisuuksia. Näitä ovat muun muassa kyky nähdä ongelmia, joita muut eivät havaitse sekä suuri ideoiden tuottamisen määrä, jotka ovat omaperäisiä ja originelleja. (Uusikylä 1999, 21.)

Barron (1995) puolestaan on määritellyt luovan yksilön olevan riippumaton, omaperäinen, riskinottaja, energinen, intuitiivinen ja epävarmuutta sietävä. Myös persoonallisuuden joustavuus kuuluu usein luovuuteen: luova ihminen

uskaltaa olla sekä maskuliininen että feminiininen, leikkisä ja rationaalinen, näennäisen laiska ja pian taas äärimmäisen ahkera, naiivi ja kriittisen terävä, vetäytyvä ja sosiaalinen. (Kalliokoski 2004, 22.)

Jussi T. Kosken mielestä luova ihminen on humoristi, kokeileva ja leikkisä. Luova ihminen säilyttää kysymysmerkkiytensä. Hänen mielestään yksilö on luova omalla ainutlaatuisella tavallaan, omalla tyyllillään ja ytimeltään luovuuden kehittäminen on asiantuntijuuden kehittämistä. (Koski, 2005.)

Luovuuden ilmenemiseen vaikuttaa sekä ulkoinen että sisäinen motivaatio. Ympäristön olosuhteet, palkitseminen, kannustus vaikuttavat ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio puolestaan muodostuu kyvystä sitoutua tehtävään. Tehtävän muotoilu itselle sopivaksi ja mieluisaksi sekä täydellinen syventyminen jopa rakastuminen omaan työhön kuuluvat luovuuteen. (http://mlab.taik.fi/polut/Luovuus/teoria_luovuus.html)

4.2 Luova prosessi

Graham Wallas on kuvannut luovaa prosessia nelivaiheiseksi; ongelman löytäminen, hautomisvaihe, oivallus ja ratkaisun oikeellisuuden hyväksyminen tai hylkääminen. Luovalle prosessille ominaista on epämääräisyys. Voi olla, ettei työskentelyn tavoitekaan ole kovin selkeä. Prosessissa vaikuttavat älylliset, tiedolliset ja tunne-elementit. Kyseessä on primaariprosessi, jossa antaudutaan henkisesti lapsenomaisesta rationaaliseen ja harkittuun ajatteluun. (Uusikylä 1999, 63–64.)

Luovan ympäristön keskeisiä tunnusmerkkejä ovat vapaus, luottamus, rohkea riskinottaminen, pyrkimys uusien ideoiden tuottamiseen ja aikaa niiden kypsyttelyyn (Uusikylä 2006, 7). Luovuus edellyttää psykologista turvallisuutta ja sen edesauttamiseksi on hyväksyttävä varauksettomasti jokaisen ihmisarvo, on luotava arvostelusta vapaa ilmapiiri ja empaattinen ymmärtäminen (Uusikylä 1999, 35–36).

Opinnäytetyössäni, jossa kuvasin luovaa prosessia huovutetun tekstiiliteoksen valmistamisen muodossa, esille nousivat työskentelyn intensiivisyys, alkukan-
 taisuus, kokonaisvaltaisuus, rytmisyys ja kehollisuus. Myös hiljainen tieto ja in-
 tuitiivisuus nousivat esille työskentelyn vaiheissa. Työskentelyn aikana syntyi
 uusi erillinen taideteos, joka koostui musiikista, liikkeestä, rytmistä, villa peh-
 meydestä, tunnelmasta ja käsin koskettelusta. ”Tärkeänä aspektina oli kokijan
 ja tekijän sisäinen tunne henkilökohtainen kokemus, jonka kuvaileminen on
 hyvin vaikeaa.” (Jelisejeff 2002, 60.)

Luova prosessi muuttuu jossakin vaiheessa systemaattisesta tekemisestä va-
 paaksi luomiseksi. Samassa persoonassa voi olla analysoija, tiedon kerääjä ja
 tiedon tulkitsija, joka muuttuu työskentelyn aikana intuitiivisesti työskentele-
 väksi ja kokevaksi. Taiteen tekeminen on kokonaisvaltaista antautumista pro-
 sessille. (Jelisejeff 2002, 69.)

Csikszentmihalyin (1996) mukaan olennaista luovan prosessin onnistumisen
 kannalta on yksilön halu ja kyky suunnata energiansa tiettyyn kohteeseen.
 Toisaalta luovan ihmisen tulee ymmärtää luopua mahdottomista haasteista.
 Csikszentmihalyi, joka on tutkinut vuosikymmeniä luovaa prosessia, on luonut
 flow –käsitteen, joka kuvaa luovan prosessin subjektiivista kokemista. Flow-
 kokemuksesta puhutaan silloin kun tietty toiminta nousee niin nautinnolliseksi,
 että kaikki muu on toisarvoista. Siinä ihminen fokusoi energiansa ja voimava-
 ransa itselleen arvokkaaseen toimintaan. Flow -kokemuksessa energia virtaa
 kuin itsekseen, tekeminen on helppoa ja olo tarmokas. (Uusikylä 1999, 65–
 66.)

Jussi T. Koski suomentaa flow-sanan suomeksi auvo. Hänen mukaansa silloin
 ihminen on yhtä tekemisensä kanssa eikä ajattele mitä muut ajattelevat, hän
 kuvaa sitä luovuuden myönteiseksi kehäksi. (Koski, 2005.) Flow-kokemus on
 sisäisen motivaation huippu, onnellisuuden, ilon, tyydytyksen ja menestymisen
 tunne. (http://mlab.taik.fi/polut/Luovuus/teoria_luovuus.html)

Riippumatta kulttuurista, sukupuolesta tai sosiaalisesta taustasta ihmiset ovat
 kuvailleet flow-kokemuksiaan samoin. Esille on noussut muun muassa tavoit-

teellisuus, palautteen saaminen, keskittymisen mahdollisuus, tekemisen kontrollointi, tietoisuuden ja ajan käsitteen hämärtyminen tekemisen hetkellä sekä mahdollisuus suorittaa toiminta alusta loppuun saakka. (Uusikylä 1999, 66.)

Taidegraafikko Kirsi Neuvonen kirjoittaa luovuuden olevan ”ajatusten, tekojen, ajan, tapahtumien ja materiaalin vuorovaikutuksen tulos” (Neuvonen, 2010). Minulle luovaprosessi on heittäytymistä, kyselemistä ja antautumista. Kokeukseni, tietoni, ajatukseni, tuntemukseni, kaikki elämäni senhetkiset asiat ovat kaikki läsnä. Luova työskentely voi viedä minut jonnekin minne en tiennyt meneväni. Luova prosessi on minulle myös itsekkyyttä, sisäänpäin katsomista ja eristäytymistä. Saksassa minulla oli mahdollisuus keskittyä tekemiseen, olin täysin irti arjesta.

4.3 ”Kun hyökyaalto tulee niin minkäs teet...”

”...no se – luomisen tuska” sanoi aviomieheni kun kysyin miten hän kuvailisi työskentelyäni. Kun työskentelyn aloittaa ja aika tai kipinä kauankin mielessä hautuneen työn on tullut, se menee kaiken edelle. Ajankäyttö on silloin foku-soitunut vain tekemiselle. Luovavirta vie mennessään ja ajatuksiin on vaikea mahduttaa muuta kuin tekeminen ja itsenä toteuttaminen. Itsekäs prosessi, jonka tuloksena syntyy jotain omaa. Materiaalina villa vaatii myös melko nopeaa toimintaa. Huopumisominaisuudet ovat parhaimmillaan kun työn työstää likipitäen ”yhtä soittoa”.

Kädentaitojen kehittämisen tehtävänä ei ole tuottaa uusia esineitä vaan uusia tapoja ajatella. Merkityksellinen on nimenomaan tekemisen prosessi, jonka aikana tekijän itseymmärrys ja tietämys omasta tavasta ratkaista eteen tulevia ongelmia luovalla ja persoonallisella tavalla kasvaa. Käsiyön tekniikat ja materiaalit toimivat välineinä luovaan ilmaisuun. Vaikkakin leikki voi olla merkittävässä roolissa luovassa työssä se edellyttää myös pitkäjänteistä, kurinalaista työtä. Luova prosessi vaatii aikaa ja rauhallista pohtimista. Persoonallisen luovuuden ja luovan asenteen kehittymisessä tärkeää olisi päästä käsiksi sisällä

olevaan piiloiseen tietoon ja sisäisiin kokemuksiin. ”Luovat kädet kehittävät luovaa mieltä.” (Karppinen 2006, 38–39.)

Taide voi olla tietoa sisältävä, ei pelkästään tekijänsä kokemusten ilmentäjä. Taiteellinen tutkimus tai itsereflektiivinen puhe voisivat olla sopivia termejä, joilla kuvata oman taiteellisen työn tutkimista. Anttila ehdottaa, että käytettäisiin termiä tutkiva luova toiminta tai tutkiva taiteellinen toiminta. Taiteen tuottamisesta syntyy tulos, kohde, josta voidaan keskustella. Se on tarkoitettu vastaanotettavaksi ja koettavaksi. (Anttila 2005, 9–11.)

Suunnittelua ohjaa intuitio, pitkään mielessä hautunut idea tai tarve. Suunnittelun työni etukäteen melko tarkasti. Suunnitteluvaihe on antoisa ja silloin kaikki on mahdollista. Piirtelen ideoita ja mietin erilaisia ratkaisuja paperilla. Kokemustieto ja materiaalin tuntemus auttaa suunnittelussa. Suunnitelma on kuitenkin vain pala paperia ja työskennellessä tärkeimmäksi työkaluksi nousee käsien kautta tuleva tieto, kokemusperäinen ymmärrys siitä miten materiaali käyttäytyy ja miten saan sen taipumaan haluamaani suuntaa. Palassa paperia on ideani jota kohti kuljen, mutta matka vie läpi prosessiin jonka kautta opin uutta ja prosessoin jo osaamaani. Täydennän koko ajan omaa kokemustietoa. Muun muassa muotoon huovutetun paidan valmistamisen prosessin aikana koin flown voimakkaana. Se ilmeni tekemisen riemuna, keskittymisenä, tavoitteellisuutena ja sitoutumisena.

Kädentaitoihin liittyy se, miten silmät, aistit, kädet ja mieli tekevät yhteistyötä. Ajattelu, asioiden yhdistäminen ja käsittäminen liittyvät siis kädentaitoihin oleellisesti. Taitavan tuotteiden valmistamisen ja ongelmanratkaisuihin liittyvien pohdintojen lisäksi käsityötaiteessa on merkityksellistä se, että tekijä käsittelee ajatuksiaan ja tunteitaan suhteessa ympäröivään maailmaan. Merkittäväksi tekijäksi nousee kantaa ottaminen sekä tekemisprosessin ja tuotoksen näkyville saattaminen. Karppinen kuvaa tätä termillä ”näyttäytyminen”, jolla hän tarkoittaa sitä, että tekijä tuo esiin oman tekemisensä, taitonsa, ymmärryksensä, tunteensa ja kokemuksensa. Se edellyttää myös sitä, että yksilö on innostunut ja halukas tekemään aloitteen itsensä ja taitonsa esille tuomiseen. (Karppinen 2006, 36–37.)

Teosten toteuttamisen aikana olen hyvin uppoutunut prosessin aikana tekemiseen, muita tarpeita ei juurikaan ole. Illalla hoidan itseäni ja kipeitä lihaksiani tai mielessä pyöriviä teoksen toteuttamiseen liittyviä asioita saunan lauteilla. Sauna on palautumisen antaja, elvyttävä ja ratkaisujen löytymisen paikka. Teosten tekeminen on sisäinen prosessi, jossa yksin käyn läpi ajatuksiani, kokemuksi ja pohdinnat, kukaan ei niistä tiedä.

5 AMMATILLINEN KASVU

Ammatillisuuteen ja ammatilliseen kasvuun katsotaan kuuluvan oman osaamisen jatkuva päivittäminen ja ammatillisen ja persoonallisen identiteetin uudelleen määrittely, niin sanotun oman jutun etsiminen ja löytäminen.

Savan (2004, 51–52) mukaan opettajan identiteetti rakentuu persoonallisesta, kollektiivisesta ja ammatillisesta identiteetistä. Hänen näkemyksensä mukaan jokaisen pitäisi olla selvillä omasta ainutlaatuisesta tarinastaan olla ja toimia opettajana. Opettajan työ on omien arvojen läpituulemista ja siksi opettajuus erottuu kaikista muista ammatillisista identiteeteistä.

Ojasen (1994, 104) mukaan ammatillisessa kasvussa on kyse opiskelijan sisäisen työskentelyn etenemisestä ja siksi se onkin tutkimuksellisesti vaikea ja monimuotoinen ongelma, johon ei ole suoraa vaikutuskanavia eikä sitä ole kovin helppoa mitata. Ammattikirjallisuudessa Ojasen mukaan opettajan ammatilliseen kasvuun liitetään muun muassa seuraavia yksilön ominaisuuksia; vahvat ammatilliset odotukset, valmius ottaa riskejä, avoimuus muutokselle ja kritiikille, vankka aineenhallinta sekä tietous opetuksen teknisistä aspekteista ja oppimisesta sekä aikaisempia myönteisiä kokemuksia arvioinnista.

5.1 Voimaantuminen

Voimaantuminen on sisäisen voiman kokemusta, lisääntyntä itseluottamusta ja sosiaalisten taitojen hallintaa. Voimaantuakseen yksilöllä tulee olla vahva

identiteetti, käsitys siitä kuka on ja mihin kuuluu. Se voidaan nähdä sekä yksilön sisäisenä että sosiaalisena prosessina. (Hänninen 2006, 192–193.) Voimaantuessa sisäinen tunne vahvistuu, päämäärien asettaminen on helpompaa, itsetunto paranee ja elämä tuntuu olevan omissa käsissä. Voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi ja ihmisestä itsestään lähtevä, sillä on vahva yhteys ihmisen hyvinvointiin. (Siitonen, 1999.)

Vuorovaikutuksella ja kokemuksellisuudella on opetuksessani tärkeä rooli. Aktiivisen osallistumisen ja jakamisen kokemukset auttavat mielestäni ymmärtämään asiaa tekemisen ja kokemisen tasolla. Inkeri Sava (2004, 55) on kirjoittanut ”Ilman toista ihminen jää oman elämänsä autiomaaksi”. Kokemukselliseen oppimiseen liittyy myös vuorovaikutus opettajan ja yleensä myös toisten opiskelijoiden kanssa, mikä vaikuttaa opiskelijan kokemukseen oppimisesta ja auttaa tiedon rakentamisessa ja ymmärtämisessä. Kokemuksellinen oppiminen koskettaa tuntein, mielikuvin, kokemuksiin ja onnistumisiin. Oma oppiminen on vääjäämätöntä ja siten toisten opettaminen ja ohjaaminen helpottuvat, kun taustalla on oma kokemus asiasta. Kun kokemuksellisuus aktivoi toimimaan ja refleктоimaan asioita, uskon itsetuntemuksen kehittyvän samalla.

Taide ei ole kopio aistihavainnollisesta maailmasta vaan taiteilija luo teoksen mielikuviansa, tajunnansisäisiin aineksiinsa nojaten. Teos on subjektiivinen, mutta sen on mahdollista herättää vastaanottajan mielikuvat ja tunteet. Taide on välttämätön persoonallisuuskasvatuksen ja kehityksen apukeino. Hyvä mies teoksen aikana käsittelin omia tunteitani, muistojani ja menetyksiäni, samalla se oli kunnianosoitus juurille. ”Taideteosten vastaanottaminen voimistaa ihmisen sisäistä kokemusmaailmaa, itsetuntemusta ja mielikuvista, ihmisen tunneulottuvuutta yleensä.”(Tuomikoski 1987, 42–49). Hyvä mies teoksen esitlemisen kautta olen oivaltanut jakamisen merkityksen uudella tavalla. Teos on nostattanut muidenkin ihmisten tunteita ja muistoja esille.

5.2 Reflektio

Jatkuva kasvu ja kehittyminen ovat oman alan asiantuntijaksi kasvamisessa edellytyksenä. Käytännön kokemuksen, tiedonhankinnan ja oppimisen pohjalta oma osaaminen syvenee. Osaamisen mahdollistaa dialogi, jossa tuetaan omaan kokemukseen perustuvaa reflektiota, tietotaidon rakentumista ja tulkin-tojen tekemistä yhdessä toimimalla ja kokemuksia jakamalla. (Nietosvuori 2006, 67.)

Reflektio selitetään Suomalaisen sivistyssanakirjassa olevan mietiskelyä, har-kintaa ja heijastusta (Nurmi, Rekiaro & Rekiaro, 1992). Reflektio on oman toi-minnan perusteiden, lähtökohtien ja seurausten kriittistä pohdintaa. Reflektioita syntyy kokemusten pohjalta ajattelun ja aktiivisen tarkastelun avulla, josta saadaan uutta tietoa. Oppimisen kannalta reflektio on välttämätöntä. Reflek-toidessa kehitetään toimintaa ja työskentelymalleja, katsotaan taaksepäin se-kä eteenpäin, projisoidaan tulevaan ja syvennyttään omiin tuntemuksiin, olet-tamuksiin sekä otetaan etäisyyttä tehtyyn. Sille on tyypillistä riskinotto ja nöyr-tyminen. Reflektio mahdollistaa muutoksen ja luo näin uuden tunnetilan ja ta-van toimia uudessa tilanteessa. (Ojanen 1993, 127–128.)

Taiteellisessa prosessissa tarvitaan tiedollista perustaa ja hiljaista kokemuspe-räistä tietoa. Niiden pohjalta voi luoda jotain aivan uutta. Oppiminen on jatkuva prosessi, joka perustuu kokemuksiin ja niiden analyysiin. Kokemuksellisessa oppimisessa oleellista on luovuus. Prosessi etenee syklisesti, koska oppimis-prosessi tuottaa aina uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia, jotka jäl-leen "käsitellään", reflektoidaan. (Mäkinen, 2002.)

Oman ammatillisen kasvun elementtinä reflektio on tärkeä. Sen kautta ymmär-tää kasvun dynamiikkaa, joka on välttämätöntä oman työpersoonan kehitty-misen sekä opiskelijoiden kasvun ymmärtämisen ja tukemisen kannalta. (Nur-mi1993, 72.)

6 KOHTI HYVÄÄ OPETTAJUUTTA

Kehittämistehtävän aikana huomasin olevani aivan peruskysymysten äärellä, millainen olen kasvattajana? Miten käytän persoonaani opettamisessa? Luovan prosessin kokemisen merkityksellisyys tuli erityisesti esille case tapauksessa, mutta voinko ammentaa siitä jotain opettajan työhöni? Olenko löytänyt opettajuuteeni uusia välineitä?

Teosten tekemisen kautta pääsen edelleen lähemmäksi materiaalia ja sen tuntemus lisääntyy. Jouduin ratkomaan lukuisia ongelmia teoksen tekemisen kautta. Käsieni kautta välittyi valtava määrä tietoa ja kokemusta, hiljaista tietoa. Eräs opettajakollegani totesi, että hänen osaamisensa perustuu suurelta määrin siihen, että hän on oppinut oppilaiden tekemien teosten kautta, tällainen oppiminen on hyvää, mutta se on välillistä tietoa. Uskon, että omakohtainen kokemus antaa enemmän välineitä ohjata muita. Oman tekemiseni kautta opin uutta ja oma taiteellinen ilmaisuni vahvistuu. Eri tekniikoiden kokeilemisen ja soveltamisen kautta opin myös uutta, jota voin hyödyntää opettamisessani. Sanonta ”Työ tekijäänsä opettaa” pitää todellakin paikkansa.

Olen huomannut vahvuutenani olevan tunnetilojen välittämisen. Minulla on taito vakuuttaa ihmisiä niillä asioilla, jotka koen merkityksellisiksi ja joissa olen ”sisällä”. Kun antaa itsestään paljon ja tekee asioita sydämestään, se välittyy muille. Olen ajatellut opettamisestakin samoin, kun teen sen täydestä innosta, minusta välittyy innostuneisuus ja osoitan opiskelijoille olevani kiinnostunut heistä ja heidän tekemisestään.

Jakaminen ja oman tarinan kertominen voimaannuttaa ja vahvistaa näkemystä ja kokemusta itsestä. Näin luodaan paremmat edellytykset itsensä ilmaisuun. Ihmiset haluavat kuulla tarinoita, elävää elämää ja aitoja kokemuksia. Kokeusten vaihto ja tarinoiden kertominen, tekemisen sitominen omaan elämään ja kokemuksiin, tarinallinen taiteen tekemisen tapa voisi tuoda tullessaan uusia oivalluksia suhteessa omaan itseän. Opettajana voisin myös kertoa enemmän omia tarinoita ja esitellä niiden prosesseja opiskelijoille. Jaettu kokemus voi virittää opiskelijoita kohti uusia ideoita ja se voi käynnistää heidän oman proses-

sin. Koin Hyvä mies teoksen esittelemisen ja siitä kertomisen tuovan minua ja ihmisiä yhteen. Teoksen kautta syntyi syvää ymmärrystä ja jaettuja kokemuksia.

Ryhmätyöskentelyn avulla jakaminen ja toisilta oppiminen syvenee. Jakamisen kautta tiedon merkitys kasvaa ja se tulee näkyväksi. Tekemisen prosessin osuus korostuu, koska lopputulosta ei voi niin helposti hallita. Opiskelijat ovat rakentamassa yhteistä hyvää lopputulosta. On reflektoitava ja vertailtava omia kokemuksia toisten oppilaiden kanssa syvemmin koska kokemus on yhteinen.

Miten opiskelijoille voisi luoda olosuhteet, joissa he voisivat kokea syvällisesti taiteen tekemisen ja oman ilmaisun tuoman tyydytyksen. Onko se ylipäätään mahdollista koulutuksissa? Opetustunnit ovat yleensä kahden, kolmen tunnin mittaisia. Onko sellaisessa ajassa mahdollista päästä työn alkuun, saatikka tuntea flow kokemusta? Koulutukset voisivat olla viikonloppuisin jossain virikkeellisessä tilassa, ei kouluympäristössä. Intensiivinen läsnäolo ja aika voisi antaa mahdollisuuden syvempään kokemiseen. Olisi mahdollista työskennellä vaikka yötä myöten. Myös erilaisten tilojen käyttö opetuksessa mahdollistaisi työskentelyn variaatioita, yksin, pari tai ryhmätyöskentelyn keinoin. Oppilaalla pitäisi olla mahdollisuus löytää oma hyvä tila työskentelylle. Olisi mielenkiintoista työskennellä keskiaikaiseen kiltajärjestelmän, oppipoika-kisälli-mestari järjestelmän tapaan.

Miten päästä luovaan prosessiin ja kokea se, mikä edesauttaa flow kokemuksesta? Turvallisen ilmapiirin luominen on tärkeää. Myös mahdollisuus keskittymiseen ja riittävä aika työskentelyyn edesauttaa flown kokemusta. Oppilaan hyväksyminen ja kannustaminen vaativat herkkyyttä, on luettava oppilasta ja ymmärrettävä oppilasta, miten hän haluaa edetä – yksin omassa rauhassaan vai keskustellen.

Luova prosessi voi olla yllätyksellinen, se voi muuttua tekemisen aikana ja löytää uusia ilmenemismuotoja. Opettamisessakin on hyötynsä jos antautuu viettäväksi. Muuttujina voivat olla oppilaat ja heidän kokemuksensa. Kysyvän ja avoimen läsnäolon periaate opetustilanteessa voisi tuoda mahdollisuuden löy-

tää uutta ja oivaltaa asioita syvemmin. Vapaa ilmapiiri sekä opettajalle että oppilaille, jossa lähdetään avoimesti etsimään ja löytämään jotain uutta, vailla tarkkoja etukäteissuunnitelmia. Työskentely olisi silloin prosessinomaista ja joustavaa.

Minä muutun ja kasvan, minä näen asioita eritavalla kun koen ja opin uutta. Kokemuksellisena ja kokeellisena toimintana taide voi yllättää. Esille voi tulla jotain arvaamatonta. Mielen sisältä on vaikea saada kaikkea näkyville. Minun ei tarvitse tietää eikä osata kaikkea tietoisuuden tasolla. Tieto ja osaaminen ovat minussa, mutta jos olen avoinna, voin löytää jotain ennalta odottamatonta. Voin antaa tunteiden kuljettaa tai elämän viedä. Jos uskallan ryhtyä tietämättä mihin joudun, jos uskallan mennä tietämättä mitä reittiä kuljen, voin päästä sinne, minne en olisi osannut itse suunnata

Olen ammatillisen kasvun tiellä. Valmiiksi en taida tullakaan. Haluan vain kysyä ja ihmetellä, vai onko jollakulla vastaus kysymykseen: ”Millainen on hyvä opettaja?”

LÄHTEET

- Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, Teos, Tekeminen ja TUTKIVA TOIMINTA. Hamina: Akatiimi Oy
- Anttila, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo:WSOY.
- Heikkilä, J. 1984. Luovuuden osa-alueet ja niiden kehittäminen- Teoksessa Haavikko, R. & Ruth, J.-E. Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös.
- Hänninen, S. 2006. Voimaantumisen kehitysohjelma persoonallisen identiteetin ja ammatillisen kehittymisen tukijana. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Ammattikasvatuksen 46. vuosikerta. Vantaa: Dark Oy
- Jelisejeff, K. 2002. Tarina villasta – kokemuksellinen asiakastyön valmistusprosessi. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu, Kuopion muotoiluakatemia. Opinnäytetyö.
- Kalliokoski, A-K. 2004. Huopatakkimallisto. Taideteollinen korkeakoulu, käsi- ja taideteollisen alan koulutusohjelma. Lopputyö
- Karppinen, S. 2006. Luovat kädet, luova mieli. Teoksessa Visanti, M-L., Järnefelt, H. , Bäckman, P. & Sinko, P. LuovuusPedagogiikka. Opetushallitus. Helsinki: Erweko
- Karstulan kunta kulttuuritoimi. Viitattu 2.4.2010. <http://www.karstula.fi/kulttuuri/galleriahimmeli.htm>
- Koskennurmi-Sivonen R. ja Seitamaa-Hakkarainen P. Luovuus. Viitattu 5.4.2010 http://mlab.taik.fi/polut/Luovuus/teoria_luovuus.html
- Koski, J.T. Luento: Luovan elämänotteen ABC, 29.9.2005. Luovavirta-seminaari. Luova-keskus. Joensuu
- Mäkinen, J., Olkinuora, E., Rinne, R. & Suikkanen, A. 2006. Elinikäisestä työstä elinikäiseen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus
- Mäkinen P. 2002. VERKKO - TUTOR. Kokemuksellinen oppiminen. Viitattu 5.4.2010 <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>
- Nietosvuori L. 2006. Luovat ja toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin tukena. Teoksessa Soikkeli S., Haapasilta M. & Siikaniemi L. Näkökulmia ammatilliseen kasvuun. Tampereen yliopistopaino

Neuvonen, K. Taidegraafikko – printmaker. Viitattu 8.5.2010.
<http://www.kirsineuvonen.fi/cf-tarina.htm>

Nurmi, H. 1993. Muuttuuko opettaja – ja mihin suuntaan? Teoksessa Eteläpelto, A. & Miettinen, R. (toim.) Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 25-vuotisjuhla-julkaisu, 69–89.

Nurmi, T., Rekiaro, I. & Rekiaro, P. 1992. Suomalaisen sivistys-sanakirja. Jyväskylä:Gummerus.

Ojanen, S. 1993. Reflektiivisyys opetuksessa ja ohjauksessa. Teoksessa Ojanen, S. (toim.). Tutkiva opettaja. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisusarja. Oppimateriaaleja 21, 125–147.

Ojanen, S. 1994. Ammatillaiseksi tuleminen opettajan koulutuksessa. Teoksessa O. Luukkainen (toim.) Hyväksi opettajaksi kasvu ja kasvattaminen. Opetus 2000. Juva: WSOY

Pallasmaa U. 1991. Kirjoituksen lapset. Teoksessa Arkilla Kerka. Tekstiilejä Länsi-Afrikasta. Tampere: Freckellin kirjapaino Oy

Sava I. 2004. Kasvattajan oikeus - ja vastuu - omaan elämään. Teoksessa Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: PS-kustannus.

Siitonen J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajakoulutuslaitos. Viitattu 1.3.2010.
<http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/html/index.html>.

Soini-Salomaa, K. Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. 2006. Käsi-työpalvelut muuttuvassa toimintaympäristössä. Tulevaisuustyöryhmän raportti 2005.

Tuomikoski P. 1987. Taide ja ihminen. Helsinki: Hakapaino Oy

Uusikylä, K. & Piirto, J. (1999). Luovuus. Taito löytää, rohkeus toteuttaa. Atena kustannus Juva: WSOY

Uusikylä, K. 2006. Mitä luovuuspedagogiikka on? Teoksessa Visanti, M-L., H. Järnefelt, P., Bäckman, P. & Sinko, P. LuovuusPedagogiikka. Opetushallitus. Helsinki: Erweko